

PÉCSI FIGYELŐ.

Előfizetési díj:
Postán vagy Pécsnél hához küldve:
egyes évre 5 ft., félévre 2 ft. 50 kr.,
negyed évre 1 ft. 25 kr.
Egyes szám 10 kr.
Megjelenik minden szombaton.
Egyes számok kaphatók Weidinger N.
könyvesker. (Széchenyi utca.)

Hirdetések ára:
Egy öt hasábos petít sor egyszeri
megjelenéséért 6 kr., 3-szori 5 kr.,
10-szerért 4 kr. ártalán. — Minden
hirdetés után 30 kr. bétjegyű ártalán.
A nyilttér 1 petít sor 10 kr.
A hirdelési díj előre ártalán.

SZERKESZTŐI IRODA:
Ó-pósta-utca 16-ik szám.
Kéziratok vissza nem küldetnek.

A lap szellemi részét illető közlemények és előfizetések a szerkesztőséghez, a hirdetések pedig a kiadóhivatalhoz intézendők.
Előfizetheti helyben: a kiadóhiv. alban, Blauhorn Antal úr a város ház épületben, Lill János úr a budai külvárosban,
Böhm C. F. úr a szigeti külvárosban lévő kereskedésében, valamint a vidéken minden postahivatalnál.

KIADÓ HIVATAL:
János-utca 8-ik szám.

Szász Károly.

Azon jeles férfinak, ki miniszteri osztálytanácsosi állásától, melyet évek óta lelkiismeretes buzgalommal, kiváló szakképzettséggel vezetett, — megválván, a dunamelléki püspöki székbe mult hó 26-án nagy ünneppélyességgel lön beigtatva, életrajzát — az 1885-ik évre megjelent protestans naptár után, kivonatosan közölni időszertűnek tartjuk, tudván azt, hogy e kitünő férfi ismertetése e lap olvasó közönségét is érdekli.

Szász Károly Erdélyben, Nagy-Enyeden született 1829-ben. Hat éves korában, mint olvasni, írni és számolni tudó gyermek lépett az iskolába, a hol neki is köz- és magántanítói voltak, de egyetlen igazi nevelője s tanulmányainak és fejlődésének vezetője édes atyja volt, a kit méltán neveznek ma is a „nagy Szász Károlynak.“ Ez midőn fia 8 éves volt, a matematikai tanszékre helyeztetvén át, fiát is kiválóan matematikussá igyekezett nevelni. Az eleven eszű s tanulékony fiu a tudományok ez ágától sem volt ugyan idegen, de költői s írói hajlamai korán kifejtettek benne s a matematikai és trigonometriai formulák mellett, a ritmek mesterségét is hamar eltanulta. Római történelmet és matematikát egyenlő szeretettel tanulván, második éves diák korában, e két tárgyból egyszeres nyert egy-egy zárt pályázatra beadott terjedelmes dolgozatával pályadíjat, sőt egyházi beszéd-pályázatra is versenyezvén, műve dicsőretet nyert. 1848-ban a jogi tanfolyamot elvégezvén, matematikai szaktanítónak nevezetett ki; azonban atyja a vallás- és közokt. miniszteriumba államtitkárságot szölitvén be, a család Pestre költözött. Károly a budapesti egyetemen felsőbb matematikai tanfolyam hallgatója lett. 1849-ben a honvédség műszaki csapataiba utad-hídlásznak állott be, hol előbb káplár, aztán hadnagy lett. — A fegyverletétel után, előbb Roffra a Borbély-, aztán Gömörbe a Szentmiklósi családhoz került nevelőnek, hol 1851. augusztusig volt.

A forradalom lezajlása után, a papi

pályát választván, a vizsgákat kitünően letette, miről a vizsgáló bizottság által felvett jegyzőkönyv fényesen tanuskodik, hol egyebek között ez áll: „...és meggyőzte őket arról, hogy ezen, az ész és szív minden tulajdonával ékeskedő ifju atyafi, kit az egyházmege örömmel karol kebelére, — ha Isten életének kedvezend, egyházi társaságunknak díszre leend, s abban egykor magas helyet foglaland el...“

Nagy-Kőrösré tanárnak hivatván meg, 1851. szeptember havában ezen állást elfoglalta, de azért templomban és temetkezéseknél is gyakran szolgált s gyakorló papi pályájának itt talált első iskoláját. 1853-ban a kecskeméti tanszékre ment át. 1854. év tavaszán Kézdí-vásárhelyre ment lelkésznek. 1857-ben a kunszentmiklósi egyház választotta papjává.

Lelkészi teendői mellett nagy tevékenységet fejtett ki az irodalom terén is. Hat év után a szabadszállási egyházba ment át, hol két évet mint a fülöpzsállási kertlet országgyűlési képviselője, töltött.

1867-ben, a vallás- és közokt. miniszteriumba osztálytanácsosnak nevezetett ki, hol mint tanügyi referens buzgó munkása volt Trefortnak, különösen az egyetemi és műegyetemi alkotások létesítésében. A közép-iskolai törvény, nagyobb részt az ő műve.

Általában véve a magánélet körében is első sorban és mindenek felett a szív embere. Tehetségeinek kitünőségét jellemének nemessége túlragyogja s egész lényét oly fényűn övezi körül, melynek éltét hatását nem csak szeretteinek köre, viruló családjá, (nője: Bibó Antonia; gyermekei: Ilona, Zsni Józsefné, — Polixena, Vargha Gyuláné, Béla, Ida, Margit; özvegy édes anyja, öt testvére és számos rokona, mindkét ágon) hanem azonkívül éreztek s érzik mindazok, kik vele érintkeztek s érintkeznek. A hozzá nagy számmal pártfogásért, segítségért folyamodóknak minden

lehető készséggel megtesz, a miért is őt igen sokan halála és elismerése kíséri. Erre vonatkozólag az: mondá egyszer: „Ha meghalok, ne tegyetek koszorukat az én koporsómra, hanem borítsátok be azoknak a köszönőleveleknek ezzeivel, melyeket azoktól kaptam, a kiknek szolgáltam. Koporsóm vánkositás is azokkal töltsetek meg s én azokon édesen fogok pihenni.“

Ily ember méltán megérdemli azon fényes állást, a melyre őt a közbizodalom helyezte.
Legyen boldog és szerencsés!

A király és a magyarosodás. Nemzetiségeink, melyek érzékes magyarosodással szoktak beavodni a külföld előtt, igen megszívlelni való figyelmeztetést kaptak uralkodónk ajkáról. A király élénk érdeklődéssel viseltetik a magyarosodás iránt és ennek újabb bizonyítékát adta abból az alkalomból, hogy Szász Károlyt, az új dunamelléki ref. püspököt kihallgatáson fogadta. A király bebatón kérdésközpött az új püspöktől egyházkerület viszonyai felől. Szász referált a kerület dolgairól, midőn egyszerre a király azt kérdezte tőle: „S egyházkerületének hívei mind magyarok-e?“ Szász erre azt válaszolta, hogy általában magyarok, de egyik-másik megyében vannak német és horvát ajkúak is. „Es magyarosodnak-e?“ kérdé tovább a király. „Igen — mondá Szász — s felségednek mind hű alattvalói.“ Ez törvendezveszem tudomásul! — válaszolta a király. — A királyi szavakhoz — azt tartjuk — nem kell magyarázni. Érthetnek belőle nemzetiségeink, érthet belőle a külföld. A mit ők erőszaknak bélyegeznek, az a király helyesléssel találkozik. A mit nekünk szemünkre lobbantanak, azért örvendzél tud a királyi írs. Ismét egy okkal több, hogy ne hallgassunk ellenségeink vadjára, hanem fokozott hévvel lássunk a magyarosítás nagy munkájának teljes befejezéséhez.

Uj honvédelmi miniszter. Ó felsége honvédelmi miniszterre Fejérváry Géza bárót nevezte ki.

A delegációk. A király kedden fogadta az osztrák és a magyar delegációkat a budavári trónteremben. A várpalota tornyairól magyar, horvát és fekete-sárga zászlók lengtek. Először az osztrák delegáció tagjait, mint a kik vendégek nálunk, fogadta a király. Ó felsége megjelenése után dr. Smolka Ferenc, az osztrák delegáció elnöke intézett beszédet a királyhoz. A király válaszólván a beszédre, tühnyómó részben az általános békével, továbbá a Német- és

Oroszországgal való barátságos viszonyal foglalkozott. Határozottan hangsúlyozta „a három fejedelemlnek és kormányainak teljes egyetértését.“ E kifejezés szembeeszköben megközelíti a három császár szövetség eszméjét, és így halomra dőlnek azon kombinációk, melyek szerint Oroszország a császár-találkozás alkalmával nem léptt be az osztrák-magyar-német szövetségbe. A király beszéde, melynek egyéb részei a költségvetéssel foglalkoznak, a mily aggodalmat kelthet itthon, ép oly feltűnést fog csinálni a külföldön.

Országgyűlés.

A felirati vita október 24-én véget ért. E nap szónokai voltak: Gyórfly Gyula, Thaly Kálmán, Irányi Dániel, Apponyi Albert gróf, Tisza Kálmán, Berzevicy Albert és Rác Géza. Érdekes volt Thaly Kálmán beszédének ama része, mely a tudományos akadémiáról szólt. Kárhoztatta, hogy az akademia előbbreválóknak tekint a kormányt, mint a tudományt. Igen szépen fejtegette még Rákóczy politikáját. Tisza Kálmán nyilatkozata Senyeyi Pál báróról szintén nagy figyelmet keltett. Lehetnek kérdések — uymond — melyekben a nemes báróval egyetért, de bárki részéről sem tehető fel színváltozás. Irányi Dániel záro beszéde nagy hatást keltett. Polemizált a miniszterelnökkel és a kormánypart választási üzemleire ezelővén azt mondá, hogy a kormánypart szószerke a hordó és gyóntató ezédulája a bankó. — A szombati ülés napirendjére kitzették a hátralevő záro beszéd megtartását és az 1885-ik évi költségvetés előterjesztését, valamint a kuriai elnökségről szóló törvényjavaslat tárgyalását.

Szombaton a jövő évi költségvetést terjesztette be a házhoz Szapáry Gyula pénzügyminiszter, melyszerint az összes kiadás: háromszáz harminczkét millió, kilencszáz kilencven három ezer, öt száz huszonnév ez forint; az összes bevétel: háromszáz huszonhat millió, háromszáz tizenkét ezer, hatszáz kilencvenöt forint; és így a hiány: tizenegy millió, hatszáz hetvenöt ezer, nyolcz száz harminczhárom forint. Ezt megelőzőleg Andraeszy báró, az antiszemita-párt vezére mondotta el záro beszédét, utána Tisza Kálmán rövid felszólasa bezárta a felirati vitát. Erre megkezdődött a szavazás. A bizottság által beiterjesztett (kormányparti) felirati javaslat 195 szóval 133 ellen (távol volt 112 képviselő) elfogadtatott. Következett az országbírói méltóság és a kuriai elnökség elválasztásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

gyalása. Teleszky István előadó röviden elfogadásra ajánlotta. Haviár Dániel a függetlenségi és 48-as párt részéről az elválasztás ellen szólt, mert a javaslat a bírói karnak degradációját jelenti. Szilágyi Dezső szintén az elválasztás ellen szólt. Indítványt adott be, mely így hangzik: „A kuria elnöke az országbíró.“ Tisza Kálmán miniszterelnök és Pauler Tivadár igazságügyminiszter a javaslat mellett szóltak.

Kivételesen vasárnap is tartatott ülés, melyen folytatólagosan tárgyalatott az országbírói méltóság és a kuriai elnökség elválasztásáról szóló törvényjavaslat. A ház igen kurtán bánt el a javaslattal és nagyon is helyén volt Mocsáry Lajos ama megjegyzése, hogy nem kellene oly könnyűn vedni a javaslatot, mely közjogunk szervezetét megbontja. A javaslathoz hozzá szóltak: Mocsáry Lajos, Haviár Dániel, Szilágyi Dezső és Teleszky István előadó. A javaslat egy általánosságban, mint részleteiben csekély többséggel elfogadtatott.

Hétfőn az országgyűlés mindkét háza tartott rövid ülést. A képviselőházban harmadszor került szóvadás alá a kuriai elnökség és az országbírói méltóság elválasztásáról szóló törvényjavaslat. Mivel az ellenzék csekély számmal jelent meg, a javaslatot a ház nagy többséggel elfogadta. A törvényjavaslatot azonnal átvittek a főrendiházba. Az ülés végén jelentette az elnök, hogy a legközelebbi érdelemes ülés november 22-én lesz. Időközben a főrendiház üzenetének átvételre, jelentések benyújtása czéljából lesznek csak ülések tarthatók. — A főrendiház rövid ülésén átvette a képviselőház üzenetét a kuriai elnökségéről szóló törvényjavaslat tárgyában. Az elnöki jelentések közül kiemelendő, hogy Haynald Lajos kalocsai bíbornok-érsek és Széchenyi Antal gróf, az előbbi gyengélkedése, az utóbbi családi körülményei miatt a delegáció tárgyalásaiban részt nem vehettek s így helyettük póttagok behívása vált szükségessé.

Külföldi szemle.

A magyar képviselőház felirati javaslata, mely csak osztrák-magyar-német szövetségről szól, tehát az oroszokat kifejeztette, igen rossz vért szült Oroszországban. A német birodalmi gyűlési választásokat szerdán kezdték meg. A berlini választások iránt volt a legnagyobb érdeklődés. Az eredmény kedvezőtlen a német szabad elvt pártra nézve. Az antiszemita óriásilag szaporadtak, nemkülönben a szocialisták. A londoni radikálisok okt. 26-án rendkívül látogatott népgyűlést tartottak, melyen legalább 100,000 ember volt egybegyűlvén. A tüntetés a felsőház eltörlésére irányult.

TÁRCA.

Életkép.

Mindenszentek estejéről.

Ezer fátyalfényben csillog a temető,
Ezrek szempillán a gyász néma könyve...
Itt egy kis keresztnél térdel a szende nő,
A kin sulya alatt teste, lelke törve;
Mellete az árva kózikó sírása
Hallzik föl koronkint; atyjok' emlegetik,
A kinek a végzet oly korán sirt ása,
S a ki csak gyászát, nyomort hagyott hátra nekik...
Amott búzike márvány áll a sírbolt felett,
Holt betűkkel írva rajt egy ifju sorsa;
E keskeny úr a sok szép remény sírja leti,
Mely vele együtt lön halálba sodorra...
Zokoghat az anya; fájdalma jajsavát
Elkapja a szelők, meg nem hallja senki:
Nyugalmat legfőkébb az a gondolat ád: —
Mily jó lesz ott alatt egykor megpihenni...
— S míg a szív megáradt, nehéz fájdalomban
Annyi szem égető, fájó könnyel teli:
Egy félreos domb setét árnyékában
A bűnök leánya kedvesét — öleli...

Kövésdi.

Halottak esteje.

Memento mori! — kongják a harangok mindenfelől, szinte más hangon szólnak alá e napon a halandókhöz, mintha borongós érzelmeiket bugnák az ünnepek érezbotosai.
Ünnepe, de milyen ünnepe ez a nap! Élők és holtak egyszerre tartanak búcsút égben, földön és — föld alatt, csak hogy e búcsúünnepe nem végződik tobzódo mulatsággal, vig pohárcsengéssel, eleven jókedvvel, hanem úgy csendesen, magába

tóba, akkor is egy futó pillanatra, akkor is csak ijeszgetőnek.

Erre aztán gyöngéd szemrehányás következik, mi könyvekre fakasztja a kegyeletes látogatót, sűrűn peregnék a gyöngyecskepek a frissen fölhantolt sírra, a halottnak azt kell hinnie, hogy a zápor szakadt meg.

Már csak megnézi: milyen az idő odakünn?
Mikor fölnyitja a hosszú álom után beesett szemét, mely eddig csak sötétséget látott maga előtt, egyszerre megélti a száz meg száz apró gyertyaláng lobogó fénye, följődik s aztán — éleben is marad, kiment a szeméből az álom.

Boszantó dolog is az, mikor a legédesebb álmában sem hagyják neki békét, fölzavargák. Az az árny is megharagszik: hát már miért nem hagyták tovább szenderegni. Borongós kedéllyel kóborol végig a temető árkan belttl össze-vissza. Pedig a halottak igen jól tudnak haragot tartani, magokba fojtják boszujokat s meg tudják állni, hogy nem szólnak többé!

Óra hosszát elbolyong az ismerős utakon — a sírhantok düllőjén, melyet az a vén kaszás szántott föl, ki máshol szánt és máshol arat. A vándorló árny lebbenésétől lobog föl úgy a faklyakanócs stüstörgő világa s az az ártatlan kis égő viaszgyertya azért aludt ki egyszerre, mert az ő palástjának a széle suhint el fölötté.

A temető kápolna harangjának csilingelő szavára mind összejönnek a délelti ájtatosságra s oda ülnek az élő hívek közé, mindenik a maga családbelijéhez, a maga ismerőse, rokona mellé. Azért olyan nehéz ilyenkor az imádkozónak a keble, mert a kedves halott árnya hajítja fejté reá; azért nem az ilyenkor senki sem az imádságos

könyvbe, mert a kedves halott árnyával beszélget. Az pedig szereti ha sokat, nagyon sokat beszélgetnek vele, ha elejétől végig elmondják neki, mi történt egy év alatt, az óta, mióta ő „lakást változtatott.“ Beszélgetés közben fölújítják a fájó emléket is s aztán mind a ketten el-elirnak, olyan keservesen és mégis olyan vigasztalóan, hogy mire kiérnek a kis kápolnából, élő és halott megnyugodva tér vissza hajlékába, egyik az emeletes, földszintes vagy pinceszobába, a másik — — — még ezen is alul.

A délelti imádság után egyszerre szél kerekedik, most kezdődik tisztán a halottak ünnepe, most ők egymás közt tartják a búcsút. A mécsesek, fátylák, gyertyák mind kialusznak, mert a halottak táncza nagy szelét ver s ez a szellő kísérteties hangon susog a fak csupasz ágai közt, még a sárga levél is zizegve nyargal el előle, fél, hogy valami rémletes helyre hajtja, hol mást sem hall mint túlvilági titkokról sütnni.

Sűrű sötétség nehezedik a temető fölé mintha csak el akarná takarni a halottak titkos mulatságát. Hajh! pedig a sötétség épen a legrosszabb az ilyesmirre, mert a ki meg akarja látni az efféléket, az épen a sötétségben látja meg legjobban. Ki látott valaha világos nappal kísértetet? Azzal csak éjjel, a sötétben lehet találkozni.

Ott van ni, ott is egy! Hangosan imádkozva bicezeg felém egy sánta kéregető koldus, valaha fejedelem volt, most a háttára palást-darabból csinált koldustarisznya van akasztva s úgy sántít körül a trónusa lábából készített famankóval. Utána halagnak szerencsétlen, elnyomott jobbágyai, kik alamizsanapént dobnak kalapjába; de mikor belejejtik, átokká kövül minden piczula. A lealázottságában is gögös fejedelem szóltalan zöcchébe teszi a kövecskéket

s további sántit. Mikor mellettem elszántit, a fülembé imádkozza zsolozsmáját: „Memento mori!“

Amott egy uszorás valami zsákfélét czipel nagy erőlködés között. Egyre hivatog, hogy segítsek neki. Szegény ördög, tömérdek kincset kupogatótt össze életében, s most büntetésből neki kell huzcolnia a hátán. Elkeseredésében fölkapja a zsákot s a sok arany kísértetiesen csörömpöl össze: „Memento mori!“

Hanem az ott szemkötő mégis a legfurcsább valamennyi között. Szétronsolt fejt a hóna alatt bozza, jobb kezében föliskánnyozott pisztoly esővét irányozza arafelé, hol előbb a feje volt. A pisztoly el-sül s a viszhang dörögve zúgja: „Memento mori!“

De tovább már nem állhatom ki ezt az erős temető szelét s ezt a rémjelenést, mely bár csak egy futó pillanatig tartott, hanem nekem egy véghetetlen örökkévalóságnak tetszett. Sietve megyek a kapu felé, melyet egy öszbeborult szellem nyit föl előttem. Reá nézek, a nyakában elronyogott kötélzárak lógozt alá, arról ismerem reá: gyilkos volt s most bűnbánva nyitogítja a temető ajtaját s minden arra menőnek könyörög, hogy imádkozzék érte.

A kapu csikorogva fordul meg rozsdadette sarkában s a végén szakadozott robogás közben mélyen morogja utánam: „Memento mori!“

H. L.

Kutyakomédia.

— Karcolat. —
Írta: Fehér Molló.
(Vége.)

— Filaxnak véleménye van! — kiáltott az egyik udvarló, ki meg volt győződve arról, hogy ezzel igen jó élézet mondott.

